

Briselē, 2024. gada 14. jūnijā
(OR. en)

10817/24

**Starpiestāžu lieta:
2008/0140(CNS)**

**ANTIDISCRIM 95
FREMP 291
GENDER 114
JAI 968
MI 583
SOC 435**

ZIŅOJUMS

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Padome
lepr. dok. Nr.:	10476/24
K-jas dok. Nr.:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Temats:	Direktīva par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu (19. pants) – <i>progresā ziņojums</i>

I. IEVADS

Komisija 2008. gada 2. jūlijā iesniedza Padomei un Eiropas parlamentam priekšlikumu Padomes direktīvai, kuras mērķis ir paplašināt aizsardzību pret diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, attiecinot to arī uz jomām, kas nav saistītas ar nodarbinātību. Papildinot šajā jomā spēkā esošos Savienības tiesību aktus ¹, ar ierosināto horizontālo vienlīdzīgas attieksmes direktīvu tiktu aizliegta diskriminācija minēto iemeslu dēļ šādās jomās: sociālā aizsardzība, tostarp sociālais nodrošinājums un veselības aprūpe; izglītība; un piekļuve precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļiem.

---

¹ Konkrēti, Padomes Direktīvas 79/7/EEK, 2000/43/EK, 2000/78/EK un 2004/113/EK.

Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī uz priekšlikumu tagad attiecas Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 19. pants (īpaša likumdošanas procedūra); tādējādi ir nepieciešama Padomes vienprātība pēc tam, kad ir saņemta Eiropas Parlamenta *piekrišana*.

Konsultāciju procedūrā Eiropas Parlaments savu atzinumu pieņēma 2009. gada 2. aprīlī ². Padomei būs jālūdz Eiropas Parlamenta piekrišana teksta galīgajai redakcijai.

Lai gan priekšlikums tiek apspriests gandrīz sešpadsmit gadus un gandrīz katra prezidentvalsts ir iekļāvusi šo dosjē Padomes darba kārtībā, vienošanos līdz šim nav bijis iespējams panākt. Jaunākais progress ziņojums ³ EPSCO padomei tika iesniegts 2023. gada 12. jūnijā.

Lai gan ļoti liels delegāciju vairākums jau sen ir atbalstījušas direktīvu, apstiprinot to, ka tās mērķis ir papildināt spēkā esošo tiesisko regulējumu, ar horizontālu pieeju pievērsties visiem četriem diskriminācijas iemesliem, dažas citas delegācijas ir paudušas bažas un lūgušas skaidrojumus attiecībā uz šķietamo juridiskās noteiktības trūkumu, kompetenču sadalījumu un atbilstību subsidiaritātes principam, kā arī priekšlikuma ietekmi, jo īpaši attiecībā uz iespējamo finansiālo ietekmi.

Gadu gaitā direktīvas projekts ir ticis būtiski pārstrādāts, lai kļiedētu paustās bažas, tostarp precizējot juridiskās saistības gan pēc būtības, gan attiecībā uz kompetenču sadalījumu un lielā mērā ierobežojot direktīvas projekta iespējamo finansiālo ietekmi.

Komisija ir atbalstījusi kompromisa meklējumus, vienlaikus šajā posmā saglabājot izpētes atrunu par jebkādam izmaiņām tās sākotnējā priekšlikumā.

---

² Sk. dok. A6-0149/2009. Pašreizējā Parlamenta sasaukumā par referenti tika iecelta *Alice Kuhnke* (SE/Zaļo un Eiropas Brīvās apvienības grupa).

³ Dok. 9043/23. Arī Padomē notika politikas debates par priekšlikumu (sk. dok. 9544/23).

II. PADOMES DARBS PREZIDENTVALSTS BELGIJAS VADĪBĀ

Beļģijas prezidentūras laikā ar priekšlikumu tika intensīvi strādāts, lai panāktu vienprātību. Priekšlikumu apsprieda trīs Sociālu jautājumu darba grupas sanāksmēs ⁴– trīs reizes Pastāvīgo pārstāvju komitejā ⁵, kā arī Padomes līmenī. Prezidentvalsts iesniedza četrus redakcionālu ierosinājumu kopumus, lai risinātu visas neatrisinātās delegāciju paustās bažas, jo īpaši tās, kas saistītas ar juridisko noteiktību, subsidiaritātes principa ievērošanu un gaidāmās direktīvas iespējamo finansiālo ietekmi ⁶.

Šīs bažas prezidentvalsts ir kļiedējusi šādi:

1. Teksts tika pārstrādāts, lai precizētu dalībvalstu pienākumu tvērumu attiecībā uz *saprātīgiem pielāgojumiem* personām ar invaliditāti (4. pants un 19.a–20.d apsvērumi) nolūkā to nošķirt no pienākuma nodrošināt piekļūstamību, kas iepriekš bija svītrots.
2. Tika skaidrāk noteiktas dalībvalstu *kompetences izglītības jomā*, tostarp attiecībā uz maksu noteikšanu, kā arī vecuma ierobežojumiem (3. panta 2. punkta d) apakšpunkts un 17.g apsvērumi).
3. Teksts tika sīkāk precizēts, norādot uz dalībvalstu plašo rīcības brīvību, kāda tām ir, sniedzot, pasūtot un organizējot vispārējas nozīmes pakalpojumus, tādējādi apstiprinot, ka atšķirības *vispārējas nozīmes pakalpojumu* sniegšanā reģionālā vai vietējā līmenī pašas par sevi nav diskriminācija (3. panta 5.a punkts un 11. apsvērumi).
4. Tekstā tika izdarīti grozījumi, paredzot dalībvalstīm iespēju risināt *demogrāfiskās problēmas* saistībā ar dzimstības mazināšanos (3. panta 4.a punkts un 19.-a apsvērumi).

---

⁴ Sanāksmes notika 20. februārī, 14. martā un 9. aprīlī.

⁵ 18. aprīlī, 26. aprīlī un 14. jūnijā.

⁶ Dokumenti 5552/24, 6630/24, 7549/24 un 8616/24 (bez izmaiņām izklāstīts dokumentā 8616/1/24 REV 1 un ar nelieliem tehniskiem un redakcionāliem pielāgojumiem dokumentā 10476/24).

5. Prezidentvalsts turklāt precizēja nosacījumus *atšķirīgai attieksmei vecuma vai invaliditātes dēļ* (2. panta 5.a punkts un 2. panta 6. punkts), kā arī 14.-a un 14.a apsvērumus.
6. Tāpat prezidentvalsts precizēja noteikumus par atšķirīgu *attieksmi personas vecuma vai veselības stāvokļa dēļ, konkrēti finanšu pakalpojumu jomā* (2. panta 7.a–7. punkts un 15.ab apsvērumus).
7. Salīdzinājumā ar projekta iepriekšējo redakciju *transponēšanas periods* tika samazināts līdz trīs gadiem, ņemot vērā ilgo laiku, kas jau pagājis kopš priekšlikums pirmoreiz ieraudzīja dienas gaismu, un attiecīgais noteikums tika pārformulēts saskaņā ar esošo praksi (15. panta 2. punkts). Tikmēr *ziņošanas pienākuma termiņš* tika pagarināts līdz četriem gadiem.
8. Tika pārformulēts 9. apsvēruma, lai skaidri apstiprinātu, ka ir veikts rūpīgs subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa novērtējums.
9. Tika veiktas arī vairākas izmaiņas, lai *atjauninātu* tekstu un uzlabotu tā iekšējo konsekveni un skaidrību.

Pastāvīgo pārstāvju komitejā 18. un 26. aprīlī ļoti liels delegāciju vairākums atbalstīja prezidentvalsts tekstu un mērķi panākt vispārēju pieeju Padomē 2024. gada 7. maijā. Tomēr dažas delegācijas lūdza vairāk laika, lai pabeigtu savus iekšējos lēmumu pieņemšanas procesus un lai tām būtu iespēja nosūtīt vēl neatrisinātos komentārus ⁷. Tādēļ prezidentvalsts EPSCO padomes 7. maija sanāksmē paredzētās diskusijas mērķi mainīja uz politikas debatēm. Politikas debatēs ⁸ Padomē ļoti liels delegāciju vairākums aicināja Beļģijas prezidentūras laikā ātri vienoties par priekšlikumu, pamatojoties uz jaunāko kompromisa tekstu. Tomēr trīs delegācijas saglabāja savas vispārējās atrunas.

---

⁷ Prezidentvalsts nesaņēma rakstiskus komentārus.

⁸ Dok. 9094/24.

Cenšoties rast risinājumus un rast veidu, kā panākt vienprātību, pēc politikas debatēm Padomē prezidentvalsts rīkoja divpusējas diskusijas ar tām delegācijām, kurām joprojām bija neatrisinātas bažas. Pēc tam direktīva tika atkārtoti iekļauta Pastāvīgo pārstāvju komitejas 14. jūnija sanāksmes darba kārtībā⁹. Lai gan Pastāvīgo pārstāvju komitejā notikušajās diskusijās ļoti liels delegāciju vairākums atbalstīja prezidentvalsts tekstu un mērķi panākt vispārēju pieeju Padomē, trīs delegācijas joprojām saglabāja atrunas. Tādējādi kļuva skaidrs, ka vajadzīgo vienprātību joprojām nebija iespējams panākt.

III. NOBEIGUMS

Prezidentvalsts kompromisa teksts ir pievienots šim ziņojumam. Lielākā daļa delegāciju ir apstiprinājušas stingru atbalstu šim tekstam un aicinājušas to ātri pieņemt. Komisija ir uzsvērusi, ka tā joprojām uzskata priekšlikuma pieņemšanu par prioritāti.

Prezidentvalsts atzīmē, ka pašreizējais kompromisa teksts, kurā ņemtas vērā visas konkrētās paustās bažas un kuru atbalsta divdesmit četras dalībvalstis, vēl nebauda vienprātīgu atbalstu. Ņemot vērā to, ka pašlaik pieaug neaizsargāto grupu diskriminācija un aizskaršana, kas apstiprina vajadzību visā Eiropas Savienībā steidzami nodrošināt kopīgu un horizontālu pilsoņu aizsardzību pret diskrimināciju visu aizsargāto iemeslu dēļ, prezidentvalsts cer, ka tuvākajā nākotnē būs iespējams iegūt pilnīgāku atbalstu, lai panāktu vajadzīgo vienprātību Padomē.

---

⁹ Tā kā netika saņemti papildu redakcionāli ierosinājumi, prezidentvalsts nav veikusi būtiskas izmaiņas kompromisa tekstā, kas tika apspriests Pastāvīgo pārstāvju komitejā 18. un 26. aprīlī. Ir ieviesti tikai nelieli tehniski un redakcionāli pielāgojumi (sk. dok. 10476/24).

Priekšlikums

PADOMES DIREKTĪVA

**par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības,
invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas**

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 19. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu ¹⁰,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta piekrišanu ¹¹,

saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru,

---

¹⁰ OV C , , lpp.

¹¹ OV C , , lpp.

tā kā:

- (1) Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantu Savienība ir dibināta, pamatojoties uz visām dalībvalstīm kopīgām vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Saskaņā ar LES 6. pantu Savienība atzīst Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (“Pamattiesību harta”) izklāstītās tiesības, brīvības un principus. Saskaņā ar to pašu pantu pamattiesības, kas garantētas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām, ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats.
- (2) Visu personu tiesības uz vienlīdzību likuma priekšā un aizsardzība pret diskrimināciju ir vispārējas tiesības, kas atzītas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu, Starptautiskajā konvencijā par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu, Apvienoto Nāciju Organizācijas paktos par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*), Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un Eiropas Sociālajā hartā, ko parakstījušas visas dalībvalstis. Šajā direktīvā un jo īpaši noteikumos attiecībā uz saprātīgiem pielāgojumiem, ievēroti pamatprincipi, kas nostiprināti *UNCRPD* un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību.

- (2.a) Kopš 2010. gada 23. decembra Savienība ir *UNCRPD* puse. *UNCRPD* noteikumi saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) 216. panta 2. punktu ir neatņemama Eiropas Savienības tiesiskās kārtības daļa, un tāpēc Savienības tiesību akti būtu jāinterpretē ar *UNCRPD* saskanīgā veidā. Konkrēti, *UNCRPD* 2. pantā – diskriminācijas definīcijā – ir iekļauts saprātīgu pielāgojumu atteikums un 9. pantā iekļauts pienākums nodrošināt piekļūstamību. Komisija savā paziņojumā “Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam” uzsver nevienlīdzību un diskrimināciju, kāda pret personām ar invaliditāti joprojām pastāv ārpus nodarbinātības jomas, piemēram, attiecībā uz sociālo aizsardzību, veselības aprūpi, izglītību un piekļuvi precēm un pakalpojumiem, arī mājokļiem, un ka šajos jautājumos ir vajadzīga turpmāka ES tiesību aktu virzība. Šī direktīva kopā ar citām darbībām, kas Savienības un dalībvalstu līmenī ir veiktas saistībā ar *UNCRPD* īstenošanu, palīdz risināt minētos jautājumus.
- (3) Direktīvā ievērotas pamattiesības un pamatprincipi, kas jo īpaši nostiprināti Pamattiesību hartā. Pamattiesību hartas 10. pantā ir atzītas tiesības uz domas, apziņas un ticības brīvību; 21. pantā aizliegta diskriminācija, tostarp reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ; un 26. pantā atzītas personu ar invaliditāti tiesības izmantot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt viņu neatkarību.
- (4)
- (5) 2007. gada 14. decembrī Briselē Eiropadome savos secinājumos aicināja dalībvalstis pielikt lielākus pūliņus, lai novērstu un apkarotu diskrimināciju gan darba tirgū, gan ārpus tā.

- (5.a) Lai izveidotu Savienību, kurā valda līdztiesība, Komisija 2020. un 2021. gadā pieņēma galvenās stratēģijas un rīcības plānus ¹², kas veicina vienlīdzīgas attieksmes principu un sekmē cīņu pret diskrimināciju, apvienojot mērķtiecīgus pasākumus un integrējot līdztiesības aspektu visās politikas jomās, kā arī vienlaikus atsaucoties uz starpnozaru pieejas nozīmi.
- (5.ab) Padome 2022. gada 4. martā pieņēma secinājumus par rasisma un antisemitisma apkarošanu, lai novērstu rasistisku un antisemitisku incidentu satraucošo pieaugumu ES dalībvalstīs ¹³. Turklāt Komisijas kopīgais paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Naidam nav vietas: Eiropa ir vienota savā nostājā pret naidu” ir vērsts uz to, lai palielinātu ES centienus apkarot naidu visās tā izpausmēs, pastiprinot rīcību dažādās politikas jomās. Jo īpaši – minētais paziņojums ir aicinājums rīkoties, lai nodrošinātu, ka Eiropa ir vieta, kurā Savienības pamatvērtības sniedz labumu visiem. Vienlīdzība un nediskriminācija ir daļa no šādām pamatvērtībām un pamattiesībām, kā noteikts Līguma 2. pantā un ES Pamattiesību hartā. Tās ir pamats, lai nodrošinātu, ka visi cilvēki neatkarīgi no tā, kas viņi ir, var līdzāspastāvēt bez bailēm. Savienība ir apņēmusies veidot sabiedrību, kurā ikvienam ir vienlīdzīgas iespējas attīstīties un brīvi paust savu individualitāti. Šādas sabiedrības veicināšana ir spēcīgs veids pasargāšanai pret naidu un neiecietību ¹⁴.

---

¹² Dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam, ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam, Romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars 2020.–2030. gadam, LGBTIQ līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam un Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam. Turklāt Komisija pieņēma Stratēģiju antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam.

¹³ pdf (europa.eu)

¹⁴ JOIN (2023) 51 final, 6.12.2023.

- (5.ac) Reaģējot uz Eiropadomes 2023. gada jūnija secinājumiem ¹⁵, Komisijas 2023. gada 11. oktobra paziņojumā “Demogrāfiskās pārmaiņas Eiropā: rīkkopa rīcībai” ¹⁶ ir izklāstīta visaptveroša pieeja demogrāfiskajām pārmaiņām, paredzot politikas rīku kopumu, kas pieejams dalībvalstīm, un aicinot dalībvalstis nodrošināt, ka politikas izvēles pamatā ir līdztiesība, nediskriminācija un starppaaudžu taisnīgums.
- (6) Eiropas Parlaments 2008. gada 20. maija rezolūcijā, 2015. gada 8. septembra rezolūcijā un 2023. gada 19. aprīļa rezolūcijā ir aicinājis Eiropas Savienības tiesību aktos paplašināt aizsardzību pret diskrimināciju.
- (6.a) Diskriminācijai ir nopietna ietekme ne tikai uz atsevišķiem indivīdiem, bet arī uz sabiedrību, tostarp uz iekšzemes kopproduktu, nodokļu ieņēmumiem un sociālo kohēziju. Šajā direktīvā paredzētā aizsardzība pret diskrimināciju var palīdzēt sasniegt labāku veselības stāvokli, izglītības rezultātus un visu šo iemeslu dēļ palielināt dalībvalstu iekšzemes kopproduktu.

---

¹⁵ Eiropadomes 2023. gada 29. un 30. jūnija secinājumi.

¹⁶ COM (2023)577 final, 11.10.2023.

(7) Eiropas Komisija paziņojumā “Atjaunotā sociālā programma – iespējas, pieejamība un solidaritāte 21. gadsimta Eiropā” apstiprināja, ka sabiedrībā, kurā ikvienu indivīdu uzskata par līdzvērtīgu, ar mākslīgiem šķēršļiem vai jebkura veida diskrimināciju nebūtu jāliedz izmantot minētās iespējas. Diskriminācija reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ var apdraudēt līgumos izklāstīto Savienības mērķu sasniegšanu, jo īpaši nodarbinātības un sociālās aizsardzības augsta līmeņa sasniegšanu, dzīves līmeņa un dzīves kvalitātes paaugstināšanu, ekonomisko un sociālo kohēziju un solidaritāti. Tā var arī apdraudēt mērķi likvidēt šķēršļus, kas kavē personu brīvu pārvietošanos un preču un pakalpojumu brīvu apriti starp dalībvalstīm. Eiropas Komisija savā paziņojumā “Nediskriminācija un vienlīdzīgas iespējas. No jauna izteikta apņemšanās” ir arī uzsvērusi un vēlreiz paudusi apņemšanos apkarot diskrimināciju un veicināt iespēju vienlīdzību. Eiropas Parlaments, Padome un Eiropas Komisija 2017. gadā proklamēja Eiropas sociālo tiesību pīlāru, kura trešais princips paredz to, ka ikvienai personai neatkarīgi no dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi un iespējām tādās jomās kā nodarbinātība, sociālā aizsardzība, izglītība un piekļuve sabiedrībai pieejamām precēm un pakalpojumiem ¹⁷. Komisija savā rīcības plānā, ar ko īsteno Eiropas sociālo tiesību pīlāru, apstiprina, ka vienlīdzīgai attieksmei un vienlīdzīgai piekļuvei ir vajadzīgs iedarbīgs, pienācīgi īstenots un atjaunināts tiesiskais regulējums, jo īpaši, atsaucoties uz šo direktīvu ¹⁸.

---

¹⁷ Eiropas sociālo tiesību pīlārs. Iestāžu kopīgā proklamācija (2017/C 428/09) (OV C 428/10, 13.12.2017.).

¹⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “*Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns*” (COM/2021/102 final), 4.3.2021.

- (8) Spēkā esošie Eiropas Savienības tiesību akti ietver trīs juridiskus instrumentus, kuru pamatā ir Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pants, kas ir aizstāts ar LESD 19. pantu, un vienu juridisku instrumentu, kura pamatā ir LESD 19. pants. Pirmie trīs juridiskie instrumenti ir Direktīva 2000/43/EK ¹⁹, Direktīva 2000/78/EK ²⁰ un Direktīva 2004/113/EK ²¹, kuru mērķis ir novērst un apkarot diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma un seksuālās orientācijas dēļ. Šie instrumenti ir pierādījuši tiesību aktu nozīmi cīņā pret diskrimināciju. Konkrēti, ar Direktīvu 2000/78/EK tiek izveidota kopēja sistēma vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, lai nepieļautu nevienlīdzīgu attieksmi reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Tomēr dalībvalstīs joprojām atšķiras aizsardzības pakāpe un forma pret šādu veidu diskrimināciju ārpus nodarbinātības jomas. Direktīva 2000/43/EK aizsargā personas pret diskrimināciju viņu rases vai etniskās piederības dēļ attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem un to piegādi, sociālo aizsardzību, kā arī izglītību, savukārt Direktīvā 2004/113/EK ir paredzēta aizsardzība pret diskrimināciju dzimuma dēļ attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, izņemot plašsaziņas līdzekļu un reklāmas saturu, kā arī izglītību. Papildus šiem trim juridiskajiem instrumentiem Padomes Direktīva 2024/1499/ES ²² izveido un nosaka standartus līdztiesības iestādēm, lai nodrošinātu šo un citu direktīvu pienācīgu izpildi vienlīdzīgas attieksmes jomā.

---

¹⁹ Padomes Direktīva 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.).

²⁰ Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.).

²¹ Padomes Direktīva 2004/113/EK (2004. gada 13. decembris), ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu (OV L 373, 21.12.2004., 37. lpp.).

²² PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2024/1499 (2024. gada 7. maijs) par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret personām neatkarīgi no viņu rases vai etniskās piederības, vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības un profesijas jautājumos pret personām neatkarīgi no viņu reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos un attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, un ar ko groza Direktīvas 2000/43/EK un 2004/113/EK, (OV L, 2024/1499, 29.5.2024., 1. lpp.).

- (9) Tāpēc šīs direktīvas mērķis ir, – balstoties uz rūpīgu novērtējumu, kurā ņemti vērā subsidiaritātes princips un proporcionalitātes princips, – darbības jomā, uz kuru tā attiecas, paplašināt aizsardzības [...] pret diskrimināciju pakāpi un formu ārpus nodarbinātības jomas, attiecinot to uz konkrētajām jomām, kas norādītas šajā direktīvā. Tādējādi Savienības tiesību aktos būtu jāaizliedz diskriminācija reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ virknē jomu ārpus darba tirgus, proti, attiecībā uz piekļuvi sociālajai aizsardzībai, piekļuvi izglītībai un piekļuvi precēm un pakalpojumiem un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, ieskaitot mājokli. Pakalpojumi nozīmētu pakalpojumus, uz kuriem attiecas LESD 57. pants.
- (10) Direktīvā 2000/78/EK aizliegta diskriminācija attiecībā uz piekļuvi profesionālajai izglītībai; jāpilnveido šī aizsardzība, paplašinot diskriminācijas aizliegumu un attiecinot to uz izglītību, kas netiek uzskatīta par profesionālo izglītību.
- (11) Šai direktīvai nevajadzētu skart dalībvalstu kompetences, jo īpaši izglītības, sociālā nodrošinājuma un veselības aprūpes jomā. Tai nevajadzētu arī skart to būtisko lomu un plašo rīcības brīvību, kāda dalībvalstīm ir, sniedzot, pasūtot un organizējot vispārējas nozīmes pakalpojumus, kas var ietvert atšķirīgus pakalpojumu līmeņus valsts, reģionālā vai vietējā līmenī atkarībā, piemēram, no kompetenču sadalījuma dalībvalstīs un no reģionālajiem un vietējiem apstākļiem. Tādējādi atšķirīga attieksme, ko rada reģionālas vai vietējas atšķirības šādu pakalpojumu līmenī, nav diskriminācija šīs direktīvas nozīmē.
- (12) Ar diskrimināciju saprot tiešu diskrimināciju, netiešu diskrimināciju, personas aizskaršanu, norādījumus diskriminēt un atteikšanos veikt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti. Ar diskrimināciju saprot arī diskrimināciju daudzējādu iemeslu dēļ.

- (12.a) Kā var secināt no Eiropas Savienības Tiesas judikatūras, diskriminācija notiek *inter alia* gadījumos, kad pret personu izturas nelabvēlīgāk vai aizskar tāpēc, ka minētajai personai ir vai tiek uzskatīts, ka tai ir kāda saistība ar personām, kurām ir kāda konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija, vai ar organizācijām, kuru darbība ir veltīta šo personu tiesību veicināšanai. Diskriminācija notiek arī tad, ja pret personu izturas nelabvēlīgāk vai aizskar tāpēc, ka vienkārši tiek pieņemts, ka tai ir kāda reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija ²³.
- (12.ab) Var būt svarīgi ņemt vērā konkrētas nelabvēlīgas situācijas, ko rada multiplā diskriminācija, tostarp interseksionālā diskriminācija, lai tādējādi atspoguļotu diskriminācijas gadījumu sarežģīto realitāti, kā arī lai uzlabotu no šādas diskriminācijas cietušo aizsardzību. Ar interseksionālo diskrimināciju saprot diskrimināciju visās tās izpausmēs, kura notiek jebkādas divu vai vairāku šādu iemeslu kombinācijas dēļ, tostarp tad, ja, tos aplūkojot atsevišķi, konkrētā situācija nebūtu iemesls diskriminācijai pret attiecīgo personu: reliģija vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija, kā arī tādēļ, ka pastāv viena vai vairāku šo iemeslu kombinācija ar jebkuru no tiem iemesliem, attiecībā uz kuriem aizsardzība ir noteikta saskaņā ar Direktīvu 2000/43/EK, Direktīvu 2004/113/EK vai Direktīvu 79/7/EEK.
- (12.b) Personas aizskaršana ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam, jo aizskaršanā cietušie nevar vienlīdzīgi ar citiem piekļūt sociālajai aizsardzībai, izglītībai un precēm un pakalpojumiem. Aizskaršanai var būt dažādas izpausmes, tostarp nevēlama vārdiska, fiziska vai cita neverbāla rīcība. Šīs direktīvas nozīmē minēto rīcību var uzskatīt par aizskaršanu, ja tā notiek atkārtoti vai citādi ir tik nopietna, ka tās mērķis ir aizskart personas cieņu un radīt iebiedējošu, naidīgu, degradējošu, pazemojošu vai aizskarošu vidi, vai kuras rezultātā tas notiek.

---

²³ Tiesas spriedums 2015. gada 16. jūlijā, *CHEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480, un 2008. gada 17. jūlijā, *Coleman*, C-303/06, EU:C:2008:415.

- (13) Īstenojot vienlīdzīgas attieksmes principu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, saskaņā ar LESD 8. pantu Savienībai būtu jātiecas novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem un sekmēt vienlīdzību, jo īpaši tāpēc, ka sievietes bieži cieš no multiplās diskriminācijas.

Gatavojot vai pārskatot normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, dalībvalstīm būtu jāņem vērā atšķirīgā ietekme uz vīriešiem un sievietēm.

- (14) Tādu faktu izvērtēšanai, kas liecina par tiešu vai netiešu diskrimināciju, būtu jāpaliek valsts tiesu iestāžu vai citu kompetento iestāžu kompetencē saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem vai praksi. Jo īpaši šādos noteikumos var paredzēt, ka netiešu diskrimināciju var noteikt, izmantojot visus līdzekļus, tostarp uz statistisku un/vai zinātnisku pierādījumu pamata.

- (14.-a) Atšķirīga attieksme vecuma dēļ var būt pieļaujama konkrētos apstākļos, ja tā ir attaisnota ar likumīgu mērķi un ja līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi. Tas var ietvert tādu personu ierobežotu piekļuvi sociālajai aizsardzībai, kuras pieder pie konkrētām vecuma grupām, vai šādas aizsardzības diferencēšanu dažādu vecuma grupu atšķirīgo vajadzību dēļ.

- (15.ab) Personu, kuras pārstāv dažādas vecuma grupas, situācija var nebūt salīdzināma, lai novērtētu risku saistībā ar noteiktiem apdrošināšanas, banku un citiem finanšu pakalpojumiem. Tas pats attiecas uz tādu personu situāciju, kurām ir īpašs veselības stāvoklis, kas var būt noteicošs faktors riska novērtējumā, kuru veic saistībā ar šādiem pakalpojumiem. Tādēļ šajā direktīvā būtu jāparedz nosacījumi, saskaņā ar kuriem tās darbības jomā ir iespējama atšķirīga attieksme, ja tā ir objektīvi pamatota ar likumīgu mērķi un ja līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi.

(14.a) Preferenciāla attieksme saistībā ar invaliditāti vai vecumu var būt pieļaujama kā diferencētas attieksmes veids konkrētos apstākļos, ja tā ir objektīvi pamatota ar likumīgu mērķi un ja līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi. Šajā sakarā personu ar invaliditāti vai konkrētām vecuma grupām piederošu personu ekonomiskās, ar kultūru saistītās vai sociālās iekļaušanas sekmēšanai vajadzētu būt likumīgam mērķim. Šā mērķa sasniegšanas līdzekļiem, piemēram, labvēlīgāku piekļuves nosacījumu piedāvājumam personām ar invaliditāti vai konkrētām vecuma grupām piederošām personām, vajadzētu būt piemērotiem un vajadzīgiem. Ar invaliditāti vai vecumu saistīti pasākumi, ar kuriem personām ar invaliditāti vai noteikta vecuma personām piedāvā izdevīgākus nosacījumus, nekā tie ir pieejami citiem, piemēram, bezmaksas vai samazinātus tarifus sabiedriskā transporta, muzeju vai sporta objektu izmantošanai, tiek uzskatīti par saderīgiem ar nediskriminēšanas principu un neveido diskrimināciju invaliditātes vai vecuma dēļ.

(15)

(15.b) Ir svarīgi, lai patērētāji un attiecīgās tiesu un sūdzību izskatīšanas iestādes var pēc pieprasījuma saņemt informāciju par iemesliem, kas izskaidro atšķirīgu attieksmi vecuma vai veselības stāvokļa dēļ, ko atsevišķos gadījumos piemēro saistībā ar finanšu pakalpojumiem. Nenosakot finanšu pakalpojumu sniedzējiem pienākumu izpaust komerciāli sensitīvus datus, ir svarīgi, lai sniegtā informācija būtu noderīga un plašai sabiedrībai saprotama un lai ar to būtu izskaidrotas individuālā riska atšķirības saistībā ar attiecīgo pakalpojumu.

(16) Visi indivīdi var izmantot līgumu slēgšanas brīvību, tostarp darījuma partnera izvēles brīvību. Šī direktīva nebūtu jāpiemēro saimnieciskiem darījumiem, ko veic fiziskas personas, kuru labā šie darījumi tiek veikti privātās vai ģimenes dzīves kontekstā.

- (17) Vienlaikus ar diskriminācijas aizliegumu ir svarīgi ievērot citas pamattiesības un brīvības atbilstīgi Pamattiesību hartai un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai, tostarp privātās un ģimenes dzīves aizsardzību, vecu cilvēku tiesības, reliģijas brīvību, biedrošanās brīvību, vārda brīvību, preses brīvību, informācijas brīvību, līgumu brīvību un darījumdarbības brīvību. Šai direktīvai nebūtu jāskar pasākumi, kuri paredzēti valsts tiesību aktos un kuri demokrātiskā sabiedrībā ir piemēroti un vajadzīgi likumīga mērķa sasniegšanai, tostarp sabiedriskās drošības vai sabiedriskās kārtības uzturēšanai, noziedzības novēršanai, veselības aizsardzībai un citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.
- (17.a) Šajā direktīvā ietverta vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana attiecībā uz piekļuvi sociālajai aizsardzībai, piekļuvi izglītībai un piekļuvi precēm un pakalpojumiem, un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, nepārsniedzot Savienības kompetenci. Piekļuves jēdziens neietver to, kā saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi tiek noteikts, vai persona ir tiesīga saņemt sociālo aizsardzību vai izglītību, jo dalībvalstis ir atbildīgas par savu sociālās aizsardzības un izglītības sistēmu organizāciju, finansēšanu un saturu un arī par to, lai noteiktu, kuras personas ir tiesīgas saņemt sociālo aizsardzību vai izglītību.

- (17.b) Sociālajai aizsardzībai šīs direktīvas nozīmē būtu jāaptver sociālais nodrošinājums, sociālā palīdzība, sociālie mājokļi un veselības aprūpe. Tāpēc šī direktīva būtu jāpiemēro attiecībā uz visām tiesībām, piešķirtajām tiesībām un pabalstiem, kas izriet no vispārējām vai īpašām sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un veselības aprūpes sistēmām un kas ir noteikti ar likumu vai ko nodrošina vai nu valsts tieši, vai privātpersonas. Šajā sakarā direktīva būtu jāpiemēro attiecībā uz pabalstiem naudā, pabalstiem natūrā un pakalpojumiem neatkarīgi no tā, vai attiecīgās sistēmas ir uz iemaksām balstītas vai uz iemaksām nebalstītas sistēmas. Minētās sistēmas ietver, piemēram, sociālā nodrošinājuma jomas, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 883/2004²⁴, kā arī sistēmas, kurās paredzēti pabalsti vai pakalpojumi, ko sniedz, pamatojoties uz finanšu līdzekļu nepietiekamību vai sociālās atstumtības risku.
- (17.f) Dalībvalstu kompetencē attiecībā uz savu sociālās aizsardzības sistēmu organizēšanu ietilpst kompetence veidot, finansēt un pārvaldīt šādas sistēmas un ar tām saistīto kārtību, kā arī kompetence noteikt pabalstu un pakalpojumu saturu, apmēru, aprēķināšanas kārtību un ilgumu un noteikt atbilstības nosacījumus attiecībā uz šiem pabalstiem un pakalpojumiem, tostarp vecuma ierobežojumus, kā arī pielāgot minētos nosacījumus, lai nodrošinātu publisko finanšu ilgtspēju.
- (17.g) Dalībvalstu kompetencē attiecībā uz savu izglītības sistēmu organizāciju un mācību un izglītības darbību saturu, tostarp izglītības nodrošināšanu personām ar speciālās izglītības vajadzībām, ietilpst kompetence veidot, finansēt un pārvaldīt izglītības iestādes, izstrādāt mācību programmas un citas izglītības darbības, noteikt pārbaudes procesus un noteikt atbilstības nosacījumus publiskās un privātās izglītības iestādēs, tostarp, piemēram, noteikt maksas, kā arī vecuma ierobežojumus skolām, kursiem vai stipendijām, studiju grantiem un kredītiem.

---

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 30.4.2004., 1. lpp.).

- (17.h) Šo direktīvu nepiemēro jautājumiem, uz ko attiecas uz ģimenes tiesības, tostarp ģimenes stāvoklim un adopcijai, un tiesību aktiem par reproduktīvām tiesībām. Tā neskar valsts, valsts iestāžu vai struktūru, vai izglītības laicīgo raksturu.
- (18)
- (19) Saskaņā ar LESD 17. pantu Savienība respektē un neskar baznīcu un reliģisku organizāciju vai apvienību statusu, kas noteikts katras dalībvalsts tiesību aktos, kā arī tāpat respektē filozofisko un nekonfesionālo organizāciju statusu.
- (19.-a) Šai direktīvai nevajadzētu skart valsts mērķtiecīgos pasākumus, ar kuriem nosaka nediskriminējošu preferenciālu attieksmi attiecībā uz konkrētiem sociālajiem pabalstiem gadījumos, kad tas nepieciešams, un tik ilgi, cik tas nepieciešams, lai risinātu demogrāfiskās problēmas saistībā ar dzimstības mazināšanos, ko apliecina precīzi dati, kas pierāda šādu dzimstības samazināšanos. Šādi pasākumi var ietvert, piemēram, ģimenēm paredzētu finansiālu atbalstu vai atbalstu mājokļu jomā.
- (19.a) Pie personām ar invaliditāti pieder tie, kam ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu orgānu traucējumi, kuri mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var kavēt šo personu pilnīgu un efektīvu iekļaušanos sabiedrībā vienlīdzīgi ar citiem. Definīcija jēdzienam “ilgtermiņa” attiecībā uz invaliditātes jēdzienu būtu jāskata, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, jo īpaši tās spriedumu lietā C-395/15.

(19.ab) Pieejamības princips ir noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām. Konvencija šajā sakarā paredz – lai personas ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgi un pilnvērtīgi piedalīties visās dzīves jomās, dalībvalstis kā līgumslēdzējas puses veic atbilstošus pasākumus, lai vienlīdzīgi ar citiem nodrošinātu personām ar invaliditāti pieeju fiziskajai videi, transportam, informācijai un sakariem, tostarp informācijas un sakaru tehnoloģijām un sistēmām, un citiem objektiem un pakalpojumiem, kas ir atvērti vai ko sniedz sabiedrībai gan pilsētā, gan lauku apvidos.

(19.b)

(19.c)

(19.ca) Lai veicinātu līdztiesību un izskaustu diskrimināciju, dalībvalstīm, ievērojot šo direktīvu un atbilstoši *UNCRPD*, būtu jāveic visi piemērotie pasākumi ar mērķi nodrošināt saprātīgu pielāgojumu veikšanu. Pienākums nodrošināt saprātīgus pielāgojumus, ar noteikumu, ka tas nerada nekādu nesamērīgu slogu, jau ir noteikts Direktīvā 2000/78/EK un *UNCRPD*. Saskaņā ar šiem instrumentiem, kā to interpretējusi Eiropas Savienības Tiesa, “saprātīgs pielāgojums” ir vajadzīgās un atbilstošās izmaiņas un korekcijas – ja tās konkrētajā gadījumā ir nepieciešamas un neuzliek nesamērīgu slogu –, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti var vienlīdzīgi ar citiem izmantot vai īstenot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības. Parasti personai tos katrā gadījumā atsevišķi nodrošina kā izmaiņas un/vai atbalstu konkrētos apstākļos, lai minētajai personai būtu iespējama piekļuve situācijām vai videi, kas nav piekļūstamas, vai lai tās varētu izmantot tiesības. Saprātīgi pielāgojumi var būt pagaidu pasākumi, piemēram, maziem pakāpieniem paredzēta noņemama rampa, datora ekrāna nolasīšanas programmatūra, zīmju valodas tulks konkrētam pasākumam, mācību programmu, mācību materiālu un mācīšanas stratēģiju pielāgošana vai piekļuves atbalsta personālam nodrošināšana.

(19.cb)

(19.cc) Pasākumi, ar ko nodrošina saprātīgus pielāojumus, tiek prasīti tikai tādā mērā, kādā tie nerada nesamērīgu slogu. Atbrīvojumiem no vienas vai vairākām vienlīdzīgas attieksmes prasībām to uzliktā nesamērīgā sloga dēļ nevajadzētu pārsniegt to, kas ir absolūti nepieciešams, lai ierobežotu minēto slogu katrā atsevišķā gadījumā. Ar pasākumiem, kas radītu nesamērīgu slogu, būtu jāsaprot tādi pasākumi, ar kuriem tiktu radīts pārmērīgs organizatorisks vai finansiāls papildu slogs, vienlaikus ņemot vērā iespējamo ieguvumu, ko šo pasākumu rezultātā gūtu attiecīgās personas ar invaliditāti. Veicot jebkādu novērtējumu, būtu jāņem vērā tikai leģitīmi iemesli.

(19.d)

(20)

(20.-a) Pasākumiem, ar ko atsevišķos gadījumos nodrošina saprātīgus pielāojumus, ir svarīga nozīme, lai personām ar invaliditāti praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību tajās jomās, kuras aptvertas ar šo direktīvu. Līgumiskās vai citās ilgtermiņa attiecībās starp nodrošinātāju un personu ar invaliditāti ēku vai iekārtu strukturālas izmaiņas varētu uzskatīt par saprātīgiem pielāojumiem. Saprātīgi pielāojumi var ietvert nodrošinātāja parastās politikas, procedūru un prakses koriģēšanu vai mainīšanu, piekļuves nosacījumu pielāgošanu un īpašas palīdzības vai pakalpojumu sniegšanu, ņemot vērā personas ar invaliditāti īpašās vajadzības, lai panāktu līdzvērtīgu rezultātu. Pasākumiem, ar ko nodrošina saprātīgus pielāojumus, nebūtu jārada nesamērīgs slogs.

- (20.aa) Tomēr attiecībā uz mājokļu nodrošināšanu nevajadzētu prasīt, lai nodrošinātājs – nolūkā izpildīt šajā direktīvā paredzētos noteikumus par saprātīgiem pielāgojumiem – veiktu strukturālas ēku izmaiņas vai maksātu par šādām izmaiņām. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi nodrošinātājam būtu jāpieņem šādas izmaiņas, ja tās tiek finansētas no citiem avotiem un nerada kaut kādu cita veida nesamērīgu slogu.
- (20.-b) Dalībvalstis tiek mudinātas izstrādāt un īstenot novatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu saprātīgus pielāgojumus.
- (20.ab)
- (20.b) Lai novērtētu, vai pasākumi, ar kuriem nodrošina saprātīgus pielāgojumus, radītu nesamērīgu slogu, būtu jāņem vērā vairāki faktori, tostarp organizācijas vai uzņēmuma lielums, resursi un darbības veids, kā arī šādu pasākumu aplēstās izmaksas vai to infrastruktūru un objektu (tehniskais un/vai ekonomiskais) kalpošanas laiks, ko izmanto pakalpojuma sniegšanā. Turklāt nesamērīgs slogs varētu rasties jo īpaši gadījumā, ja būtu vajadzīgas ievērojamas strukturālas izmaiņas, lai nodrošinātu piekļuvi kustamam vai nekustamam īpašumam, kas tiek aizsargāts saskaņā ar valsts noteikumiem tā vēsturiskās, kultūras, mākslinieciskās vai arhitektoniskās vērtības dēļ.
- (20.c) Lai dotu pietiekami daudz laika izpildīt šajā direktīvā noteiktās prasības nodrošināt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti, ir lietderīgi šādiem pasākumiem paredzēt ilgāku transponēšanas periodu.

(20.d) Šī direktīva neskar Savienības tiesību aktus, kuros ir noteiktas specifikācijas, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu piekļūstamību vai saprātīgus pielāgojumus. Šādas specifikācijas *inter alia* ir noteiktas Komisijas Regulā (ES) Nr. 1300/2014 ²⁵, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 181/2011 ²⁶, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1107/2006 ²⁷ un Regulā (ES) 2021/782 ²⁸. Turklāt Direktīvā (ES) 2019/882 personām ar invaliditāti ir noteiktas piekļūstamības prasības attiecībā uz konkrētiem produktiem un pakalpojumiem, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību ir noteiktas publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamības prasības, tādējādi padarot minētās tīmekļvietnes un mobilās lietotnes vieglāk piekļūstamas lietotājiem, jo īpaši personām ar invaliditāti. Citas juridiskās prasības ir noteiktas *inter alia* Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1303/2013 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/24/ES. Ja Savienības tiesību aktu, kuros paredzēti detalizēti standarti vai specifikācijas par saprātīgiem pielāgojumiem attiecībā uz konkrētām precēm vai pakalpojumiem, noteikumi ir izpildīti, būtu jāuzskata, ka ir izpildītas arī šīs direktīvas prasības attiecībā uz saprātīgiem pielāgojumiem.

---

²⁵ Komisijas Regula (ES) Nr. 1300/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehniskajām specifikācijām attiecībā uz Savienības dzelzceļa sistēmas pieejamību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām (OV L 356, 12.12.2014., 110. lpp.).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 181/2011 (2011. gada 16. februāris) par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004 (OV L 55, 28.2.2011., 1. lpp.).

²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2006 (2006. gada 5. jūlijs) par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, ceļojot ar gaisa transportu, (OV L 204, 26.7.2006., 1. lpp.).

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/782 (2021. gada 29. aprīlis) par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem (pārstrādāta redakcija), (OV L 172, 17.5.2021., 1. lpp.).

- (21) Diskriminācijas aizliegumam nebūtu jāskar tādu pasākumu saglabāšana vai pieņemšana dalībvalstīs, kas paredzēti, lai novērstu vai kompensētu nelabvēlīgāku situāciju, kādā atrodas tādu personu grupa, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija vai kurām ir ar šiem konkrētajiem diskriminācijas iemesliem saistītu iezīmju kombinācija. Šādi pasākumi var ietvert atbalstu tādu personu organizācijām un personām, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija, ja to galvenais mērķis ir veicināt minēto personu ekonomisko, kultūras vai sociālo iekļaušanu vai apmierināt to īpašās vajadzības.
- (22) Šajā direktīvā ir noteiktas minimālās prasības, tādējādi dodot dalībvalstīm iespēju ieviest vai saglabāt labvēlīgākus noteikumus. Šīs direktīvas ieviešanai nevajadzētu būt attaisnojumam, lai samazinātu aizsardzības pakāpi, kas jau ir nodrošināta katrā dalībvalstī.
- (23) Personām, kas diskriminētas reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, būtu jānodrošina pienācīgi tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzības līmeni, apvienībām, organizācijām un citām juridiskām personām vajadzētu būt pilnvarotām piedalīties procesos, tostarp cietušā vārdā vai tā atbalstam, neskarot valsts procesuālos noteikumus attiecībā uz pārstāvību un aizstāvību tiesā.
- (24) Atbilstoši spēkā esošajam ES *acquis* līdztiesības un nediskriminācijas jomā būtu jāpielāgo noteikumi par pierādīšanas pienākumu *prima facie* diskriminācijas gadījumā, un, lai efektīvi piemērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, pierādīšanas pienākums būtu jāuzliek atbildētājam, ja ir iesniegti pierādījumi par šādu diskrimināciju. Tomēr atbildētājam nav jāpierāda, ka prasītājs ir piederīgs konkrētai reliģijai vai pārliecībai, tas ir ar konkrētu invaliditāti, tam ir konkrēts vecums vai konkrēta seksuālā orientācija.

- (25) Efektīva vienlīdzīgas attieksmes īstenošana nosaka vajadzību pēc pienācīgas tiesiskas aizsardzības pret viktimizāciju.
- (26) Rezolūcijā par Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem (2007. g.) turpmākiem pasākumiem Padome aicināja pilnībā iesaistīt pilsonisko sabiedrību, tostarp organizācijas, kuras pārstāv diskriminācijas apdraudētus cilvēkus, sociālos partnerus un ieinteresētās personas tādas politikas un programmu izstrādē Eiropas un valstu līmenī, kuru mērķis ir nepieļaut diskrimināciju un veicināt vienlīdzību un vienlīdzīgas iespējas.
- (27) Pieredze, kas gūta, piemērojot Direktīvas 2000/43/EK, 2004/113/EK un 2006/54/EK ²⁹, liecina, ka aizsardzība pret diskrimināciju, kas notiek to iemeslu dēļ, uz kuriem attiecas šī direktīva, tiktu pastiprināta ar katrā dalībvalstī esošās līdztiesības iestādes vai iestāžu pilnvaru paplašināšanu, tās attiecinot arī uz jautājumiem, kas aptverti ar šo direktīvu. Padomes Direktīva (ES) 2024/1499 izveido un nosaka minimālos standartus līdztiesības iestāžu darbībai, jo īpaši attiecībā uz to efektivitāti un neatkarību. Tāpēc Padomes Direktīva (ES) 2024/1499 būtu jāattiecinā arī uz jautājumiem, kuri ir aptverti ar šo direktīvu, un tā būtu šajā sakarā jāgroza. Turklāt Komisijas 2018. gada 22. jūnija Ieteikumu par līdztiesības iestāžu standartiem dalībvalstīs var izmantot kā ievirzi, lai palīdzētu uzlabot šo iestāžu efektivitāti un neatkarību.

---

²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, (OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp.).

(28) Dalībvalstīm būtu jāveicina datu par vienlīdzīgu attieksmi un diskrimināciju vākšana, lai jo īpaši pārraudzītu un izvērtētu, cik efektīvi ir pasākumi, ko veic ar mērķi panākt atbilstību šai direktīvai. Šajā nolūkā dalībvalstis var, piemēram, noteikt atsaucēs vērtības vai izmērāmus mērķus vai iesaistīties kvalitatīvu un/vai kvantitatīvu datu vākšanā. Šīs direktīvas nolūkā ar datiem par vienlīdzīgu attieksmi un diskrimināciju būtu jāsaprot tādi dati, kas ietver jebkādu informāciju, kura ir lietderīga un būtiska, lai raksturotu un analizētu stāvokli vienlīdzības jomā, tādā nozīmē, ka tā sniedz norādes par to, vai un/vai kādā mērā pastāv diskriminācija un/vai vienlīdzība. Savākie dati var ietvert atsaucēs datus, piemēram, demogrāfiskos un sociālekonomiskos datus, faktiskos datus par nevienlīdzību un datus par to, kā nevienlīdzība tiek uztverta, vai datus, kas ļauj izvērtēt pašreizējo politiku, vai datus, kuru pamatā ir cilvēktiesību rādītāji. Dati būtu jāvēc atbilstīgi valsts tiesību aktiem un praksei un saskaņā ar piemērojamiem Savienības tiesību aktiem, jo īpaši Regulu (ES) 2016/679 (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Dati par vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju var būt īpašu kategoriju personas dati Regulas (ES) 2016/679 9. panta nozīmē. Transponējot šo direktīvu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka valsts tiesību aktos ir ietverti atbilstoši aizsardzības pasākumi, kas piemērojami personas datu, jo sevišķi īpašu kategoriju personas datu, apstrādei. Dalībvalstīm arī būtu jānodrošina šīs direktīvas nolūkā savākto un uzglabāto datu drošība, integritāte, autentiskums un konfidencialitāte.

- (29) Dalībvalstīm būtu jāparedz iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas gadījumā, ja netiek izpildīti saskaņā ar šo direktīvu pieņemtie valsts noteikumi. Sankcijas var būt administratīvas un finansiālas sankcijas, piemēram, naudas sodi vai kompensācijas maksāšana, kā arī cita veida sankcijas.
- (30) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, visās dalībvalstīs nodrošināt vienādu aizsardzības līmeni pret diskrimināciju, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet ierosinātās rīcības mēroga un iedarbības dēļ šo mērķi var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.
- (31) Saskaņā ar 34. punktu 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ³⁰ dalībvalstis tiek aicinātas gan pašu, gan Savienības interešu labā izveidot tabulas, kuras pēc iespējas atspoguļotu atbilstību starp šo direktīvu un transponēšanas pasākumiem, kā arī nodot tās atklātībā,

IR PIENĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

---

³⁰ OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

I NODAĻA VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

1. pants

Mērķis

Ar šo direktīvu izveido sistēmu cīņai pret diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, lai atbilstīgi šīs direktīvas darbības jomai dalībvalstīs īstenotu vienlīdzīgas attieksmes principu.

2. pants

Diskriminācijas jēdziens

1. Šajā direktīvā “vienlīdzīgas attieksmes princips” nozīmē, ka nav diskriminācijas kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ.
2. Šajā direktīvā “diskriminācija” ir:
  - a) tieša diskriminācija kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ, un uzskata, ka tā notiek tad, ja pret vienu personu izturas nelabvēlīgāk, nekā salīdzināmā situācijā izturas, izturējās vai izturētos pret citu personu;
  - b) netieša diskriminācija kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ, un uzskata, ka tā notiek tad, ja šķietami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse personām ar konkrētu reliģisko piederību vai pārliecību, ar invaliditāti, konkrētā vecumā vai ar konkrētu seksuālo orientāciju radītu kādu konkrētu nelabvēlīgāku situāciju salīdzinājumā ar citām personām, izņemot gadījumu, ja minētais noteikums, kritērijs vai prakse ir objektīvi pamatota ar likumīgu mērķi, un līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi;

- c) aizskaršana kāda 1. pantā minēta iemesla dēļ, un uzskata, ka tā notiek tad, ja notiek nevēlama izturēšanās, kuras mērķis ir aizskart personas cieņu un radīt iebiedējošu, naidīgu, degradējošu, pazemojošu vai aizskarošu vidi, vai kuras rezultātā tas notiek. Šajā sakarā personas aizskaršanas jēdzienu var definēt saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem un praksi;
  - d)
  - d-b) norādījumu diskriminēt personas tādēļ, ka pastāv viens no 1. pantā minētajiem iemesliem;
  - e) atteikums veikt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti, un tiek uzskatīts, ka tas notiek tad, ja nav izpildīti šīs direktīvas 4.a pantā paredzētie noteikumi.
3. Diskriminācija saskaņā ar šo direktīvu nozīmē arī diskrimināciju, kuras pamatā ir 1. pantā minēto diskriminācijas iemeslu kombinācija, kā arī viena vai vairāku minēto iemeslu kombinācija ar jebkuru no tiem diskriminācijas iemesliem, attiecībā uz kuriem aizsardzība ir noteikta saskaņā ar Direktīvu 2000/43/EK, Direktīvu 2004/113/EK vai Direktīvu 79/7/EEK.
- 4.
- 5.
- 5.a Atšķirīga attieksme, pamatojoties uz vecumu, var būt pieļaujama, ja tā ir attaisnota ar likumīgu mērķi, tostarp ar likumīgiem sociālās un veselības politikas mērķiem, un ja līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi.

- 7.a Individu prēmiju, apdrošināšanas izmaksu, cenu, maksu vai nodevu atšķirības vecuma dēļ apdrošināšanas, banku un citu finanšu pakalpojumu sniegšanā nav diskriminācija vecuma dēļ, ja šādas atšķirības ir objektīvi un saprātīgi pamatotas ar likumīgu mērķi un līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi. Tas tā ir tikai gadījumos, ja vecums tiek izmantots kā noteicošs faktors risku novērtēšanā attiecīgajam pakalpojumam, un tikai tad, ja risku novērtējums ir balstīts uz precīziem, atbilstīgiem un atjauninātiem aktuārajiem vai statistikas datiem, vai – gadījumā, ja šie dati nav pieejami vai ir nepietiekami – uz atbilstīgām un ticamām medicīniskām atziņām, un risku novērtējumā ir ņemta vērā individuālā situācija, kādā ir apdrošināšanas, banku vai cita finanšu pakalpojuma pieteikuma iesniedzējs.
7. Individu prēmiju, apdrošināšanas izmaksu, cenu, maksu vai nodevu atšķirības veselības stāvokļa dēļ apdrošināšanas, banku un citu finanšu pakalpojumu sniegšanā nav diskriminācija šīs direktīvas nozīmē, ja šādas atšķirības ir objektīvi un saprātīgi pamatotas ar likumīgu mērķi un līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi. Tas tā ir tikai gadījumos, ja veselības stāvoklis tiek izmantots kā noteicošs faktors risku novērtēšanā attiecīgajam pakalpojumam, un tikai tad, ja risku novērtējums ir balstīts uz precīziem, atbilstīgiem un atjauninātiem aktuārajiem vai statistikas datiem, vai – gadījumā, ja šie dati nav pieejami vai ir nepietiekami – uz atbilstīgām un ticamām medicīniskām atziņām, un risku novērtējumā ir ņemta vērā individuālā situācija, kādā ir apdrošināšanas, banku vai cita finanšu pakalpojuma pieteikuma iesniedzējs.
6. Preferenciāla attieksme vecuma vai invaliditātes dēļ ir pieļaujama, ja tā ir objektīvi attaisnota ar likumīgu mērķi un ja līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi. Preferenciāla attieksme, ar ko nodrošina iekļaušanu, integrāciju vai līdzdalību sabiedrībā vienlīdzīgi ar citiem, var izpausties kā brīva piekļuve, samazināti tarifi vai preferenciāla piekļuve, un to var atļaut saskaņā ar šo direktīvu kā pamatotu, piemērotu un nepieciešamu attieksmi.

8. Šī direktīva neskar valsts tiesību aktos paredzētos pasākumus, kas demokrātiskā sabiedrībā ir lietderīgi un vajadzīgi, lai uzturētu sabiedrisko drošību vai sabiedrisku kārtību, novērstu noziedzību, aizsargātu nepilngadīgos, aizsargātu veselību un drošību un citu personu pamattiesības un brīvības, ko aizsargā Pamattiesību harta, tostarp aizsargātu privāto un ģimenes dzīvi, vecāka gadagājuma cilvēku tiesības, tiesības uz reliģijas brīvību, bēdrosanās brīvību, vārda brīvību, preses brīvību, informācijas brīvību, līgumu slēgšanas brīvību un darījumdarbības brīvību.

3. pants
Darbības joma

1. Atbilstoši Eiropas Savienībai uzticētajām kompetencēm un atbilstoši 2. punktā norādītajiem ierobežojumiem un pilnībā ievērojot subsidiaritātes principu un proporcionalitātes principu, diskriminācijas aizliegums attiecas uz visām personām gan publiskajā, gan privātajā sfērā, tostarp publiskām struktūrām, attiecībā uz:
- a) piekļuvi sociālajai aizsardzībai, ciktāl tā attiecas uz sociālo nodrošinājumu un uz sociālo palīdzību, sociālajiem mājokļiem un veselības aprūpi.
Šajā apakšpunktā piekļuve ietver informācijas meklēšanas, pieteikšanās un reģistrēšanās procesu, kā arī sociālās aizsardzības pasākumu faktisko nodrošinājumu;
  - b)
  - c) piekļuvi izglītībai.
Šajā apakšpunktā piekļuve ietver informācijas meklēšanas, pieteikšanās un reģistrēšanās procesu, kā arī faktisko piekļuvi izglītības darbībām un dalību tajās;
  - d) piekļuvi sabiedrībai pieejamām precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļiem, un minēto preču piegādei un pakalpojumu sniegšanai.
Šajā apakšpunktā piekļuve ietver informācijas meklēšanas, pieteikšanās, reģistrēšanās, pasūtīšanas, rezervēšanas, īrēšanas un pirkšanas procesu, kā arī attiecīgo preču un pakalpojumu faktisko nodrošināšanu un izmantošanu.

2. Šo direktīvu nepiemēro:

- a) jautājumiem, uz ko attiecas ģimenes tiesības, tostarp ģimenes stāvoklim un adopcijai, kā arī reproduktīvajām tiesībām, nepiemēro arī tiesībām uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem saistībā ar ģimenes stāvokli;
- b) dalībvalstu sociālās aizsardzības sistēmu organizēšanai un finansēšanai, šādu sistēmu un ar tām saistītas kārtības izveidei un pārvaldībai, kā arī pabalstu un pakalpojumu saturam, apmēram, aprēķināšanas kārtībai un ilgumam, un atbilstības nosacījumiem attiecībā uz šiem pabalstiem un pakalpojumiem, tostarp vecuma ierobežojumiem;
- c)
- d) dalībvalstu izglītības sistēmu organizācijai un finansēšanai, tostarp izglītības iestāžu izveidei un pārvaldībai, mācību un izglītības darbību saturam, mācību programmu izstrādei, pārbaudes procesu noteikšanai un atbilstības nosacījumiem, tostarp maksu noteikšanai, kā arī vecuma ierobežojumiem attiecībā uz skolām, kursiem vai stipendijām, studiju grantiem un kredītiem;
- e) uz reliģiju vai pārliecību pamatotām attieksmes atšķirībām attiecībā uz piekļuvi izglītības iestādēm, kuru ētoss balstās uz reliģiju vai pārliecību, saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tradīcijām un praksi.
- f) piekļuvei precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļiem, un to piegādei, kura tiek piedāvāta privātās un ģimenes dzīves jomā, un šajā sakarībā veiktajiem darījumiem.

3.
  - 3.a Šī direktīva neskar valsts pasākumus, ar kuriem atļauj vai aizliedz valkāt reliģiskus simbolus, un neierobežo dalībvalstu kompetenci šajos jautājumos.
4. Šī direktīva neskar valsts tiesību aktus, kas nodrošina valsts, valsts iestāžu vai struktūru, vai izglītības laicīgo būtību, kā arī tiesību aktus, kas attiecas uz baznīcu un citu organizāciju, kuras balstās uz reliģiju vai pārliecību, statusu, un tā neierobežo dalībvalstu kompetenci šajā jomā, kā atzīts Līguma par Eiropas Savienības darbību 17. pantā.
  - 4.a Šī direktīva neskar valsts mērķtiecīgos pasākumus, ar kuriem nosaka nediskriminējošu preferenciālu attieksmi attiecībā uz konkrētiem sociālajiem pabalstiem gadījumos, kad tas nepieciešams, un tik ilgi, cik tas nepieciešams, lai risinātu demogrāfiskās problēmas saistībā ar dzimstības mazināšanos, ko apliecina precīzi dati, kas pierāda šādu dzimstības samazināšanos.
5. Šī direktīva neattiecas uz attieksmes atšķirībām, pamatojoties uz valstspiederību, un neskar noteikumus un nosacījumus par trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā, un neattiecas uz jebkādu attieksmi, kas izriet no attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku juridiskā statusa.
  - 5.a Atšķirīga attieksme, ko rada reģionālas vai vietējas atšķirības vispārējas nozīmes pakalpojumu līmenī, nav diskriminācija šīs direktīvas nozīmē.

4. pants

4.a pants

Saprātīgi pielāgojumi personām ar invaliditāti

1. Lai garantētu vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu attiecībā uz personām ar invaliditāti, tiek nodrošināti saprātīgi pielāgojumi 3. pantā izklāstītajās jomās.
2. Šā panta 1. punkta nolūkā saprātīgi pielāgojumi nozīmē tādas nepieciešamas un piemērotas izmaiņas un pielāgojumus, kas nerada nesamērīgu slogu, ja tie ir vajadzīgi kādā konkrētā gadījumā, lai personai ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem nodrošinātu iespēju izmantot piekļuvi sociālās aizsardzības pasākumiem, piekļuvi izglītībai un piekļuvi precēm un pakalpojumiem, kā arī preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu šīs direktīvas darbības jomā.
3. Attiecībā uz mājokļa nodrošināšanu 1. un 2. punkta noteikumi neuzliek nodrošinātājam pienākumu veikt strukturālas ēku izmaiņas vai par tām maksāt. Saskaņā ar valstu tiesību aktiem un praksi mājokļa nodrošinātājs pieņem šādas izmaiņas, ja tās tiek finansētas no citiem avotiem un nerada nesamērīgu slogu.
4. Šā panta noteikumi neskar Savienības tiesību aktu noteikumus, kas attiecas uz konkrētu preču vai pakalpojumu piekļūstamību vai saprātīgiem pielāgojumiem saistībā ar tiem.

5. Lai izvērtētu, vai pasākumi, kas vajadzīgi, lai izpildītu šā panta noteikumus, radītu nesamērīgu slogu, jo īpaši ņem vērā:

- a) šā pienākuma pildītāja lielumu, resursus, darbības veidu un neto apgrozījumu un peļņu;
- aa) negatīvo ietekmi uz personu ar invaliditāti, ko rada fakts, ka piemērots un vajadzīgs pasākums netiek īstenots;
- b) piemērota un vajadzīga pakalpojuma lēstās izmaksas;
- c) aplēses par to, kādi ieguvumi kopumā būtu personām ar invaliditāti, ņemot vērā to, cik bieži un ilgi attiecīgās preces vai pakalpojumi tiek izmantoti un to, cik biežas un ilgas ir attiecības ar pārdevēju vai sniedzēju;
- ca) publiskā finansējuma apmēru, kas pieejams šā pienākuma pildītājam, lai veiktu piemēroto un vajadzīgo pasākumu;
- d)
- e) attiecīgā kustamā vai nekustamā īpašuma vēsturisko, kultūras, māksliniecisko vai arhitektonisko vērtību un
- f) to, cik attiecīgais pasākums ir drošs un praktisks.

Slogu neuzskata par nesamērīgu, ja to pietiekami kompensē pasākumi, kas ir spēkā attiecīgās dalībvalsts invaliditātes politikas sistēmā.

2.

3.

5. pants

Pozitīva rīcība

1. Lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību, vienlīdzīgas attieksmes princips nekavē dalībvalstis saglabāt vai pieņemt īpašus pasākumus ar mērķi nepieļaut vai kompensēt nelabvēlīgāku situāciju, kas saistīta ar reliģiju vai pārliecību, invaliditāti, vecumu vai seksuālo orientāciju.

6. pants

Minimālās prasības

1. Dalībvalstis var ieviest vai uzturēt spēkā noteikumus, kas attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principa aizsardzību ir labvēlīgāki nekā tie, kuri paredzēti šajā direktīvā.
2. Šīs direktīvas īstenošana nekādā gadījumā nerada pietiekamu pamatojumu tam, lai samazinātu to aizsardzības pret diskrimināciju līmeni, ko dalībvalstis jau nodrošina jomās, uz kurām attiecas šī direktīva.

II NODAĻA

TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻI UN IZPILDE

7. pants

Tiesību aizsardzība

1. Dalībvalstis nodrošina, lai tiesiskās un/vai administratīvās procedūras šajā direktīvā paredzēto pienākumu piemērošanai, to skaitā, ja tās uzskatāmas par piemērotām, – strīdu alternatīvas izšķiršanas procedūras, būtu pieejamas visām personām, kuras uzskata sevi par cietušām tāpēc, ka viņām netika piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, pat pēc tam, kad attiecības, kurās bijusi diskriminācija, ir beigušās.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka apvienības, organizācijas vai citas juridiskās personas, kurām saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktos izklāstītajiem kritērijiem ir likumīga interese par šīs direktīvas noteikumu ievērošanu, sūdzības iesniedzēja vārdā vai atbalstot to, ar viņa atļauju var iesaistīties jebkurā tiesas un/vai administratīvā procedūrā, kas paredzēta, lai panāktu šajā direktīvā noteikto pienākumu izpildi.
3. Šā panta 1. un 2. punkts neskar valstu noteikumus, kas attiecas uz prasību iesniegšanas termiņiem saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principu.
4. Šis noteikums neskar Padomes Direktīvas (ES) 2024/1499 10. panta piemērošanu.

8. pants

Pierādīšanas pienākums

1. Dalībvalstis veic pasākumus, kas saskaņā ar valsts tiesu sistēmu ir vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka atbildētājam ir jāpierāda, ka nav pārkāpts diskriminācijas aizliegums, ja personas, kuras uzskata, ka tām nodarīts kaitējums, jo nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, tiesā vai citā kompetentā iestādē uzrāda faktus, kas ļauj pieņemt, ka ir notikusi diskriminācija.
2. Šā panta 1. punkts nekavē dalībvalstis ieviest tādus noteikumus par pierādījumiem, kas ir labvēlīgāki prasītājam.
3. Šā panta 1. punktu nepiemēro kriminālprocesiem.
4. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 1. punktu procesiem, kuros lietas faktus izmeklē tiesa vai cita kompetentā iestāde.
5. Šā panta 1., 2., 3. un 4. punkts attiecas arī uz visiem juridiskajiem procesiem, kas sākti saskaņā ar 7. panta 2. punktu.

9. pants

Viktimizācija

Dalībvalstis ievieš valsts tiesību sistēmā vajadzīgos pasākumus, lai aizsargātu indivīdus pret negatīvu attieksmi vai negatīvām sekām, kas var sekot kā reakcija uz sūdzību vai procesiem, kuru mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu.

10. pants
Informācijas izplatīšana

Dalībvalstis nodrošina, ka, izmantojot piemērotus līdzekļus, attiecīgajām personām visā dalībvalsts teritorijā tiek sniegta informācija par noteikumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, un attiecīgajiem jau spēkā esošajiem noteikumiem.

11. pants
Dialogs ar attiecīgajām ieinteresētajām personām

Lai veicinātu vienlīdzīgas attieksmes principu, dalībvalstis rosina dialogu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, kurām saskaņā ar valstu tiesību aktiem un praksi ir likumīgas intereses piedalīties cīņā pret diskrimināciju, kas notiek šajā direktīvā minēto iemeslu dēļ un jomās, uz ko tā attiecas.

12. pants

III NODAĻA NOBEIGUMA NOTEIKUMI

13. pants

Atbilstība

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka atbilstīgi šīs direktīvas darbības jomai ievēro vienlīdzīgas attieksmes principu, jo īpaši nodrošinot, ka

- a) tiek atcelti normatīvi un administratīvi akti, kas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam;
- b) tiek padarīti par spēkā neesošiem vai grozīti līgumu noteikumi, uzņēmumu iekšējās kārtības noteikumi un peļņas vai bezpeļņas asociācijas reglamentējoši noteikumi, kas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam, vai tiek atļauts tos padarīt par spēkā neesošiem vai grozīt.

14. pants

Sankcijas

Dalībvalstis paredz noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas tad, ja ir pārkāpti valsts noteikumi, kuri pieņemti atbilstīgi šai direktīvai, un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to piemērošanu. Sankcijas var ietvert kompensācijas izmaksu, kuras apmēru nedrīkst ierobežot, nosakot konkrētu iepriekšēju maksimālo summu, un tām jābūt iedarbīgām, samērīgām un atturošām.

14.a pants

Dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušana

Dalībvalstis, īstenojot šo direktīvu, ņem vērā mērķi novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem un sekmēt vienlīdzību.

14.b pants

Grozījumi Direktīvā (ES) 2024/1499

(direktīva, kas pieņemta, pamatojoties uz COM/2022/689 final)

Direktīvu (ES) 2024/1499 groza šādi:

- 1) direktīvas 1. panta 1. un 2. punktā, 4. pantā, 5. panta 1. un 2. punktā, 8. panta 1. punktā, 10. panta 1. punktā, 15. pantā un 16. panta 2. un 4. punktā vārdus “Direktīvas 79/7/EEK, 2000/43/EK, 2000/78/EK un 2004/113/EK” aizstāj ar vārdiem “Direktīvas 79/7/EEK, 2000/43/EK, 2000/78/EK, 2004/113/EK un XX/XX (*direktīva, kas pieņemta, pamatojoties uz COM/2008/0426 galīgā redakcija*)”;
- 2) direktīvas 6. panta 1. punktā vārdus “Direktīvas 79/7/EEK 4. pantā, Direktīvas 2000/43/EK 2. pantā, Direktīvas 2000/78/EK 2. pantā un Direktīvas 2004/113/EK 4. pantā” aizstāj ar vārdiem “Direktīvas 79/7/EEK 4. pantā, Direktīvas 2000/43/EK 2. pantā, Direktīvas 2000/78/EK 2. pantā, Direktīvas 2004/113/EK 4. pantā vai Direktīvas XX/XX (*direktīva, kas pieņemta, pamatojoties uz COM/2008/0426 galīgā redakcija*) 2. pantā”.

15. pants

Īstenošana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, līdz .... [trīs gadi pēc pieņemšanas]. Dalībvalstis nekavējoties par to informē Komisiju un dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu, vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Attiecībā uz 4.a pantu dalībvalstīm ir tiesības uz 1. punktā minētā transponēšanas perioda pagarinājumu par ne vairāk kā diviem gadiem. Šajā nolūkā dalībvalstis paziņo Komisijai un norāda attiecīgo transponēšanas datumu līdz ... [trīs gadi pēc pieņemšanas].
- 3.
4. Dalībvalstis veicina datu apkopošanu par vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju. Datus apkopo atbilstīgi valsts tiesību aktiem un praksei un saskaņā ar piemērojamiem Savienības tiesību aktiem, jo īpaši Regulu (ES) 2016/679 (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

16. pants

Ziņojums

1. Dalībvalstis līdz ... [četri gadi pēc 15. panta 1. punktā noteiktās dienas] un pēc tam ik pēc pieciem gadiem dara Komisijai zināmu visu informāciju, kas ir nepieciešama, lai Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei sagatavotu ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu.
2. Komisijas ziņojumā vajadzības gadījumā ņem vērā valstu līdztiesības iestāžu un attiecīgu ieinteresēto personu, kā arī ES Pamattiesību aģentūras viedokļus. Saskaņā ar dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušanas principu, kas noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību 8. pantā, šajā ziņojumā cita starpā sniedz novērtējumu par veikto pasākumu ietekmi uz sievietēm un vīriešiem. Ievērojot saņemto informāciju, vajadzības gadījumā ziņojumā ietver priekšlikumus par šīs direktīvas pārskatīšanu un atjaunināšanu.

17. pants
Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā dienā, kad to publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Direktīvas 14.b pantu piemēro no ... [*šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigu datums*].

18. pants
Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.
